

Angivande av information om insättningsgaranti vid marknadsföring av sparkonton

Inledning

Att det är viktigt att ha ett eget sparande är något man som privatperson ofta blir informerad om. Sparande kan ske i olika former, alltifrån aktier och obligationer till fonder. Sparande i finansiella instrument är dock alltid förenat med en risk och passar av den anledningen inte alla. Det kan bero på många saker, exempelvis spararens sparhorisont eller begränsad riskvilja. Många föredrar istället ett ”säkrare” sparande, på ett sparkonto. I dagsläget är dock räntorna på dessa typer av konton ofta mycket låga eller till och med obefintliga. Många konsumenter jämför därför mellan olika aktörer och sparlösningar för att försöka få en så förmånlig ränta som möjligt. En ytterst viktig faktor vid sådana jämförelser är dock huruvida ett sparande omfattas av insättningsgaranti eller inte. Insättningsgarantin utgör ett skydd för konsumenten för det fall den bank eller det institut där denne har sina pengar skulle gå i konkurs.¹

Information om huruvida en aktör omfattas av insättningsgaranti är en viktig förutsättning för att en konsument ska kunna fatta ett välgrundat affärsbeslut, bland annat med anledning av det som ovan nämnts. Bolag som ägnar sig åt kontoinlåning av konsumenters pengar är därmed skyldiga att tillhandahålla sådan information. Konsumentverket ansvarar för tillsynen av att informationskravet i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti följs.

Att informationen är av stor vikt för konsumenter speglas även av statistik från Konsumenternas Bank- och Finansbyrå, vilken visar att frågor om insättningsgaranti är bland de vanligaste i konsumentkontakter på sparandeområdet. Frågorna handlar exempelvis om ifall en viss aktör omfattas av garantin eller vad garantin innebär.²

Med anledning av detta har Konsumentverket under våren 2022 genomfört en granskning av huruvida 25 slumpmässigt utvalda aktörer uppfyller de

¹ Riksgälden, <https://www.riksdagen.se/sv/var-verksamhet/insattningsgarantin-och-investerarskyddet/sa-fungerar-insattningsgarantin/>

² <https://www.konsumenternas.se/globalassets/pdf/verksamhetsberattelse-2021-kbb.pdf>

informationskrav som uppställs i 11 § första och andra stycket i lagen om insättningsgaranti.³ Granskningen har enbart omfattat information som ska anges i marknadsföring, inte förköpsinformation enligt tredje stycket samma paragraf. Granskningen inbegriper bolagens webbplatser samt sökningar på Google (sökresultat och annonser).⁴ Vidare avser granskningen enbart sparkonton utan bindningstid. Fasträntekonton har således inte ingått i granskningen. I det urval som gjorts finns svenska aktörer samt utländska institut med filialer i Sverige. Granskningen omfattar aktörer med svensk, norsk, dansk och finsk insättningsgaranti.

Vad är insättningsgaranti?

Insättningsgarantin baseras på ett EU-direktiv⁵ och infördes i Sverige år 1996. Motsvarande garanti finns även i övriga EU-länder samt vissa länder utanför EU. Garantin finansieras genom avgifter från de anslutna instituten. Garantin enligt direktivet uppgår till 100 000 euro, men medlemsländerna ges möjlighet att omräkna beloppet till nationell valuta. En sådan omräkning kontrolleras och revideras vid behov var femte år.

Riksgälden ansvarar för utbetalning av ersättning enligt garantin samt att informera allmänheten om den, vilket bland annat görs på deras webbplats. Där framgår att insättningsgarantin är ett konsumentskydd för sparande på konto. Den innebär att staten garanterar insättningar i banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag som har Finansinspektionens tillstånd att ta emot kunders pengar på konto. En konsument ska därmed få ersättning av staten om ett institut går i konkurs eller när Finansinspektionen beslutar att insättningsgarantin ska träda in. Garantin gäller för alla slags insättningar på konto oavsett om sparandet är bundet eller fritt att ta ut och instituten är skyldiga att tala om vilka konton som omfattas. Om flera personer har ett gemensamt konto (med medkontohavare) kan varje person få ersättning upp till det maximala beloppet, förutsatt att det täcks av kontots behållning.

Den svenska insättningsgarantin ersätter i nuläget kapital och ränta upp till 1 050 000 kronor.

Om det finns ett sparande på ett konto hos en filial till ett utländskt institut i Sverige är det enligt huvudregeln institutets hemlands regler om insättningsgaranti som gäller. Ersättning utbetalas då enligt det landets regler. För det fall filialens hemlands insättningsgaranti är lägre än den svenska kan bolaget ansöka om komplettering. Om en sådan beviljas står den svenska insättningsgarantin för mellanskillnaden.

Riksgälden ansvarar, som tidigare nämnts, för utbetalningen och ersättningen ska göras tillgänglig för konsumenten inom sju arbetsdagar från dagen då garantin trädde in.

³ Förteckning över granskade aktörer, se bilaga 1

⁴ Sökning har gjorts på samtliga bolag enligt följande: *Bolagets namn* sparkonto

⁵ 94/19/EG, sedermera 2014/49/EU

Tillämpliga regler

Regler om marknadsföring återfinns i första hand i marknadsföringslagen (2008:486, MFL). Med marknadsföring avses alla sådana åtgärder i näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter.

Enligt 10 § MFL får en näringsidkare i marknadsföring inte använda sig av felaktiga påståenden eller andra framställningar som är vilseledande i fråga om näringsidkarens egen eller någon annans näringsverksamhet. Av 10 § tredje stycket MFL följer att marknadsföringen är vilseledande om näringsidkaren utelämnar väsentlig information i marknadsföringen av sin egen eller någon annans näringsverksamhet. Med vilseledande utelämnande avses även sådana fall när den väsentliga informationen ges på ett oklart, obegripligt, tvetydigt eller annat olämpligt sätt.

Enligt 8 § MFL är marknadsföring som är vilseledande enligt 10 § MFL att anse som otillbörlig om den påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. Vid bedömning av om marknadsföring ska anses vara otillbörlig ska varje reklamenhet bedömas var för sig (se exempelvis Marknadsdomstolens (MD:s) dom 1988:23 och MD 2009:29).

En näringsidkare vars marknadsföring är otillbörlig får, enligt 23 § MFL, förbjudas att fortsätta med denna eller liknande åtgärd. En näringsidkare som i sin marknadsföring låter bli att lämna väsentlig information får, enligt 24 § MFL, åläggas att lämna sådan information. Ett förbud enligt 23 § eller ett åläggande enligt 24 § ska som huvudregel, enligt 26 § MFL, förenas med vite.

Särskilt om information om insättningsgaranti

Regler om insättningsgaranti finns i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Av 11 § framgår att svenska institut samt utländska institut som tar emot insättningar hos en filial i Sverige ska informera den som har gjort eller avser att göra en insättning om

1. huruvida insättningen omfattas av en garanti eller inte,
2. för det fall insättningen omfattas av insättningsgarantin enligt denna lag, resultatet av den prövning som gjorts enligt 3 b § första stycket,
3. den ersättningsnivå som gäller för garantin, och
4. formerna för utbetalning av ersättning från garantin.

Information enligt första stycket ska lämnas vid marknadsföring av ett erbjudande.

Vidare framgår av 11 a § samma lag att om ett institut åsidosätter informationsplikten i 11 §, när den gäller insättningar från konsumenter, ska marknadsföringslagen tillämpas. Ett sådant åsidosättande ska anses utgöra otillbörlig marknadsföring enligt 10 § samma lag. Ett åsidosättande av 11 § kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29-36 §§ marknadsföringslagen.

Som tidigare nämnts ses information som enligt 10 § tredje stycket MFL inte får utelämnas i regel som väsentlig och har väsentlig information utelämnats ska detta anses utgöra otillbörlig marknadsföring enligt 8 § MFL. Det är verkets uppfattning att även informationen om insättningsgaranti ska betraktas som väsentlig, även om detta inte explicit framgår av lagtexten.

En konsument läser marknadsföring flyktigt och det är därför viktigt att väsentlig information ges en framträdande placering, detta för att säkerställa att konsumenten verkligen tar del av den.

Genomsnittskonsumenten och affärsbeslut

Vid bedömningen av om en marknadsföringsåtgärd ska anses otillbörlig tas utgångspunkt i hur den uppfattas av en s.k. genomsnittskonsument. Med detta menas en representativ konsument i den målgrupp marknadsföringen riktas mot. Begreppet har framtagits genom EU-domstolens praxis och definieras som en ”normalt informerad samt skäligen uppmärksam och upplyst person”.

Vid bedömning av om en marknadsföringsåtgärd ska anses otillbörlig ska utgångspunkt tas i huruvida marknadsföringen utformats på ett sådant sätt att den påverkar eller sannolikt påverkar (genomsnitts)konsumentens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. Begreppet ”affärsbeslut” definieras i 3 § MFL som ”ett beslut som fattas av en konsument eller en näringsidkare om huruvida, hur och under vilka förutsättningar en produkt ska köpas, om hela eller delar av köpesumman ska betalas, om produkten ska behållas eller överlåtas, eller om en avtalsenlig rättighet i samband med produkten ska utnyttjas, oavsett om konsumenten eller näringsidkaren beslutar att handla eller att avstå från att handla”.

Begreppet affärsbeslut ska ges en vidsträckt definition och inte endast avse beslutet att köpa eller inte köpa en produkt. Detta har konstaterats i praxis från EU-domstolen.⁶ Detsamma gäller enligt nationell praxis, exempelvis MD 2010:8 och 2013:4. I definitionen inbegrips alltså såväl information under och efter ett köp samt andra beslut som innebär att en konsument bestämmer sig för att vidta ytterligare åtgärder med anledning av ett reklammeddelande. Det kan t.ex. vara att besöka en butik eller webbplats för att inhämta mer information. I MD 2016:4 ansågs ett affärsbeslut innebära att besöka en webbplats för att få mer information om produkten i fråga.

⁶ Se exempelvis EU-domstolens dom av den 19 december 2013, Trento Sviluppo, C-281/12, EU:C:2013:859.

Resultat av granskningen

Nedan följer en sammanställning av vad som uppmärksammats i granskningen av de 25 bolagens angivande av information om insättningsgaranti. För att ge en bättre överblick har resultatet delats upp i fyra rubriker utifrån de fyra punkter som listas i 11 § första stycket lagen om insättningsgaranti. När det gäller vad som uppmärksammats vid Google-sökningarna har detta samlats under en separat rubrik.

Information om huruvida insättningen omfattas av en garanti

Av granskningen kan konstateras att samtliga aktörer någonstans på respektive webbplats anger information om huruvida insättningar omfattas av en insättningsgaranti. Placeringen av informationen varierar dock en hel del mellan bolagen.

Den absoluta majoriteten av bolagen har placerat informationen i direkt anslutning till, eller åtminstone i närheten av, marknadsföringen av sparkontot. Det förekommer dock att informationen om sparkontot samt möjligheten att klicka sig vidare för att öppna ett sådant finns högt upp på sidan och att informationen om insättningsgarantin har placerats längre ner samt att det krävs scrollning för att ta del av den. Det förekommer även ett antal fall där bolag inte bifogar informationen på samtliga platser där sparkontot marknadsförs. Exempelvis kan informationen enbart finnas med på "huvudsidan" för sparkonto men inte på respektive kontosida. Det förekommer även exempel på det motsatta förhållandet, dvs. att informationen inte finns med på "huvudsidan" för aktörens olika sparkonton, men på respektive kontosida.

Resultat av prövning som gjorts (per konto)

I de fall flera typer av konton erbjuds ska det för varje kontoslag framgå huruvida respektive kontotyp omfattas av insättningsgaranti. Samtliga av de granskade bolagen anger denna information någonstans på sina webbplatser. Även i detta fall varierar dock placeringen av informationen.

Som nämnts i föregående avsnitt förekommer det fall där information om insättningsgaranti inte ges på samtliga ställen där sparkontot marknadsförs. Exempelvis finns det sparkontosidor där informationen saknas helt, varför i dessa fall även information om huruvida just det kontot omfattas också saknas. Det finns även exempel där informationen framgår på "huvudsidan" för sparkonton men inte när man klickar sig vidare till respektive kontosida.

I de allra flesta fall när informationen anges är den placerad i direkt anslutning till marknadsföringen, men det förekommer även exempel där den placerats avsevärt längre ner på webbsidan och scrollning krävs, under utfällbara flikar, under "frågor och svar" eller under en länk som man måste klicka på för att nå informationen.

Angivande av ersättningsnivå

När det gäller angivande av ersättningsnivå anger den absoluta majoriteten av de granskade bolagen denna information någonstans på sin webbplats. En aktör saknar dock denna information helt. För övriga bolag varierar placeringen av den, på samma sätt som redovisats under föregående rubrik.

Angivande av form för utbetalning

Liksom vad gäller övrig information enligt rubrikerna ovan anger majoriteten av bolagen information om formerna för utbetalning av insättningsgaranti någonstans på sin webbplats. Det är dock fler som utelämnar denna information än den som ska framgå enligt övriga punkter. I de fallen kan det exempelvis förekomma att ett bolag till viss del eller till fullo anger samtlig information enligt de tre första rubrikerna, men bifogar en länk till Riksgäldens hemsida för mer information om formerna för utbetalningen.

I de fall informationen förekommer på webbplatsen varierar placeringen av den i enlighet med vad som nämnts under föregående rubriker.

Information om insättningsgaranti i Google-annonser/sökträffar

Till skillnad från på webbplatserna, där informationen i samtliga fall finns med i någon form, saknar majoriteten av de granskade bolagen helt information om huruvida sparkontot som marknadsförs omfattas av insättningsgaranti i sina annonser/sökträffar på Google. Ett fåtal har med information om att kontot omfattas av insättningsgaranti i vissa av sina sökresultat, men inte samtliga. Vissa har bifogat informationen men på grund av annan information och ett begränsat teckenutrymme har den kapats av så att dess innebörd inte framgår.

Bedömning

Konsumentverket kan konstatera att en stor majoritet av de bolag som ingått i granskningen mer eller mindre till fullo uppfyller det informationskrav som uppställs i lagen om insättningsgaranti, åtminstone vad gäller marknadsföring på sina webbplatser. Detta får givetvis ses som mycket positivt. Även om samtlig information tillhandahålls på webbplatsen finns det dock i vissa fall förbättringspotential vad gäller placeringen av den.

Som tidigare nämnts under avsnitten ”Genomsnittskonsumenten och affärsbeslut” och ”Tillämpliga regler” ska en konsument ha tillgång till den väsentliga information som krävs för att inte bli vilseledd. Det är inte nödvändigt att informationen saknas för att det ska röra sig om ett vilseledande i MFL:s mening (10 § tredje stycket). Om information ges på ett oklart, obegripligt, tvetydigt eller annat olämpligt sätt kan det påverka konsumentens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut och sådan marknadsföring ska i så fall ses som otillbörlig (8 § MFL). Det är därmed av största vikt att konsumenten kan ta del av informationen om insättningsgaranti innan denne fattar ett affärsbeslut, såsom att öppna ett konto eller klicka sig vidare för att ta del av mer information om kontot. Eftersom varje reklamenhet ska bedömas

för sig är det heller inte tillräckligt att tillhandahålla informationen bara på en eller vissa delar av webbplatsen utan den ska alltid finnas i direkt anslutning till marknadsföringen av ett sparkonto.

En konsument kan nå ett erbjudande om tecknande av ett sparkonto på många olika sätt, varför det därmed är viktigt att informationen alltid finns bifogad i samtliga reklamenheter så att konsumenten inte missar den. Av samma anledning kan det enligt verkets mening exempelvis inte anses godtagbart att en konsument ska behöva scrolla på webbsidan för att uppmärksamma informationen om insättningsgaranti. Även i sådana situationer riskerar konsumenten att missa informationen och det är bolagens ansvar att säkerställa att konsumenten har tagit del av den innan något affärsbeslut tas.

När det gäller Google-annonser/sökträffar ska även sådana betraktas som marknadsföring. Konsumentverket bedömer marknadsföringen via Google som bristfällig i de flesta fallen. Som tidigare nämnts saknar majoriteten av bolagen helt information om huruvida sparkontot som marknadsförs omfattas av insättningsgaranti i sina sökresultat/annonser. Ett fåtal har viss information på vissa sökresultat, andra har bifogat informationen men då utrymme saknas har innebörden fallit bort. Konsumentverket är medvetet om att det förekommer tillfällen där sökträffarnas innehåll eller utrymme inte är möjliga för bolagen att påverka eller justera. Bolagen är dock skyldiga att i samtliga fall när det gäller Google-annonser samt i fall som avser övriga sökträffar där ett bolag på något sätt kan styra eller påverka den information som framgår av sökningen (antingen genom ekonomisk ersättning eller på annat sätt) ange information om insättningsgaranti enligt 11 § lag om insättningsgaranti.

Sammanfattning

Det är viktigt för konsumenter att ha ett sparande i någon form. För konsumenter med en lägre riskvilja och/eller en kortare sparhorisont är ett sparkonto en vanlig sparform. Bolag som erbjuder olika sparandelösningar till konsumenter konkurrerar ofta med sparräntor, men en än viktigare faktor är huruvida konsumentens sparande är skyddat av en insättningsgaranti eller inte. Det är därmed en förutsättning för konsumenten att ha tillgång till denna information för att kunna fatta ett välgrundat affärsbeslut.

Granskningen har omfattat 25 aktörer och huruvida de uppfyller informationskravet i 11 § lagen om insättningsgaranti. Bolagen ska enligt lagen ange om en insättning omfattas av en garanti eller inte, vilka kontoslag som omfattas, ersättningsnivån samt hur utbetalning av ersättningen går till.

Generellt sett uppfyller den absoluta majoriteten av de granskade bolagen informationskravet på sina webbplatser, åtminstone vad gäller de krav som ställs på informationens innehåll. Det finns dock utrymme för förbättringar vad gäller placeringen av informationen.

När det gäller bolagens Google-annonser/träffar är dessa mer bristfälliga, då majoriteten av bolagen helt saknar information om insättningsgaranti på denna sökmotor.

Uppföljning

De bolag som har ingått i granskningen kommer att få del av denna promemoria. Konsumentverket utgår från att bolagen tar verkets synpunkter i beaktande. Verket kommer under år 2023 att genomföra en uppföljning av de bolag som ingått i granskningen för att säkerställa att samtlig information som krävs enligt 11 § första och andra stycket lagen om insättningsgaranti anges på ett korrekt sätt samt att informationen placerats tillräckligt tydligt.

Promemorian kommer även att skickas till Svenska Bankföreningen, med förhoppning om att organisationen sprider den till sina medlemmar, samt till Riksgälden för kännedom.

Anna K Hult

På www.konsumentverket.se/foretag hittar du mer information för dig som företagare.

Sändlista

Bluestep Bank AB
Box 23138
104 35 Stockholm

Carnegie
sparkonto@carnegie.se

Collector Bank AB
Box 11914
404 39 Göteborg

Danske Bank
Smålandsgatan 17
105 71 Stockholm

Ekobanken
Box 19188
152 28 Södertälje

Erik Penser Bank
penserspar@penser.se

Handelsbanken
Kungsträdgårdsgatan 2
106 70 Stockholm

ICA Banken
Box 4075
169 04 Solna

Ikano Bank
Box 210 66
200 21 Malmö

JAK Medlemsbank
Box 216
541 25 Skövde

Klarna Bank AB
Sveavägen 46
111 34 Stockholm

Landshypotek Bank
Box 14092
104 41 Stockholm

Länsförsäkringar Bank
106 50 Stockholm

Marginalen Bank
Box 261 34
100 41 Stockholm

MedMera Bank
171 88 Solna

Nordax Bank AB
Box 23124
104 35 Stockholm

Nordea Bank
Smålandsgatan 17
105 71 Stockholm

Nordnet
Box 30099
104 25 Stockholm

Qliro AB
Box 195 25
104 32 Stockholm

Santander Consumer Bank
FE 302
171 75 Stockholm

SEB
106 40 Stockholm

Skandiabanken
Lindhagensgatan 86
106 55 Stockholm

Swedbank
105 34 Stockholm

TF Bank
Box 947
501 10 Borås

Ålandsbanken
Stureplan 19
107 81 Stockholm

FÖR KÄNNEDOM:

Riksgälden
riksgalden@riksgalden.se

Svenska Bankföreningen
info@swedishbankers.se